

VALTIOVARAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 35/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 16 päivänä syyskuuta 1997 lähettänyt valtiovarainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 111/1997 vp laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta.

Eduskunta-aloitteet

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat lakialoitteet:

— lakialoite 5/1997 vp (ed. Håkan Malm /r ym.) laiksi arvonlisäverolain 149 §:n 5 momentin kumoamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä helmikuuta 1997,

— lakialoite 6/1997 vp (ed. Liisa Hyssälä /kesk ym.) laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä helmikuuta 1997,

— lakialoite 10/1997 vp (ed. Raimo Vistbacka /ps ym.) laiksi arvonlisäverolain 3 §:n muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 14 päivänä maaliskuuta 1997,

— lakialoite 32/1997 vp (ed. Olavi Ala-Nissilä /kesk ym.) laiksi arvonlisäverolain 162 §:n muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 24 päivänä huhtikuuta 1997,

— lakialoite 43/1997 vp (ed. Tuija Nurmi /kok ym.) laiksi arvonlisäverolain 36 §:n muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 29 päivänä toukokuuta 1997,

— lakialoite 85/1997 vp (ed. Erkki Partanen /sd ym.) laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 18 päivänä syyskuuta 1997,

— lakialoite 100/1997 vp (ed. Virpa Puisto /sd ym.) laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 15 päivänä loka-kuuta 1997 sekä

— lakialoite 118/1997 vp (ed. Vuokko Rehn /kesk ym.) laiksi arvonlisäverolain muuttamisesta, joka on lähetetty valiokuntaan 19 päivänä marraskuuta 1997.

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä seuraavat vuoden 1996 valtiopäiviltä olevat valiokuntaan 14 päivänä maaliskuuta 1996 käsiteltäväksi lähetetyt toivomusaloitteet:

— toivomusaloite 13/1996 vp (ed. Sulo Aittaniemi /kesk) palvelualojen arvonlisäveron alentamisesta,

— toivomusaloite 20/1996 vp (ed. Ossi Korteniemi /kesk) arvonlisäveron poistamisesta polttopuulta ja hakkeelta,

— toivomusaloite 21/1996 vp (ed. Ossi Korteniemi /kesk) arvonlisäveron poistamisesta luonnonmarjojen poimimiselta ja välittämiseltä,

— toivomusaloite 35/1996 vp (ed. Margareta Pietikäinen /r) parturi- ja kampaamopalvelujen arvonlisäverolain alentamisesta sekä

— toivomusaloite 40/1996 vp (ed. Pentti Tiusanen /vas) verotuksen kohdistamisesta liikevaihtoon.

Valiokunta on käsitellyt esityksen yhteydessä niin ikään vuoden 1997 valtiopäiviltä olevat valiokuntaan 13 päivänä maaliskuuta 1997 lähetetyt seuraavat toivomusaloitteet:

— toivomusaloite 33/1997 vp (ed. Maria Kaisa Aula /kesk) arvonlisäverojärjestelmän uudistamista koskevan aloitteen tekemisestä Euroopan unionille,

— toivomusaloite 37/1997 vp (ed. Jouko Jääskeläinen /skl ym.) pienten työvoimavaltaisten yritysten arvonlisäverotuksen keventämisestä,

— toivomusaloite 51/1997 vp (ed. Tauno Pehkonen /skl) arvonlisäveron porrastamisesta työllisyyden parantamiseksi,

— toivomusaloite 52/1997 vp (ed. Pirkko Pelto /sd) korjausrakentamista koskevan arvonlisäveron alentamisesta sekä

— toivomusaloite 60/1997 vp (ed. Pertti Virtanen /e-vir) uusio- ja kierrätysmateriaalin verotuksesta.

Jaostokäsittely

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan asettamassa verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaostossa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Tommi Parkkola, valtiovarainministeriö
- ylijohtaja Harri Cavén, apulaisosastopäällikkö Marja Heikkinen ja neuvotteleva virkamies Petri Jalasto, liikenneministeriö
- hallitusneuvos Tuomas Aho, kauppa- ja teollisuusministeriö
- johtaja Jussi Karilainen ja ylitarkastaja Soili Sinisalo, Verohallitus
- varamaaneuvos Roger Nordlund ja osastonjuristi Nicklas Slotte, Ahvenanmaan maakuntahallitus
- osastopäällikkö Niilo Järviluoma, Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta

- apulaisjohtaja Oiva Peltokoski, Valtionrautatiet
- toimitusjohtaja Heikki Kääriäinen, Linja-autoliitto
- lakimies Yrjö Judström, Paikallisliikenneliitto
- toiminnanjohtaja Sisko Kangas, Liikenneliitto
- johtaja Pekka Laukala, Matkailun edistämiskeskus
- osastopäällikkö Risto Lähdevuori, Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto
- varatoimitusjohtaja Pauli K. Mattila, Keskuskauppakamari
- lainopillinen asiamies Anna Lundén, Suomen Yrittäjät ry
- lainopillinen asiantuntija Helena Pollari, Hotelli- ja ravintolaneuvosto
- maa- ja metsätaloustieteiden maisteri Pekka Harvia, Kaupan Keskusliitto
- pääjohtaja (WSOY) Antero Siljola, Suomen Kustannusyhdistys
- toimitusjohtaja Olli Eräkivi, Kirja- ja Paperikauppojen liitto ry
- toimitusjohtaja Osmo Laine, Päivittäistavara-kauppa ry
- varapuheenjohtaja Pirjo Ruotsalainen ja maa- ja metsätaloustieteiden maisteri Irmeli Aumo, Kotitalousopettajain Liitto ry
- toimitusjohtaja Pekka Niemi, Naantalin kylpylä
- arvonlisäveroasiantuntija Mirjami Pipatti, Suomen Kuntoutuslaitokset ry — Suomalaiset Terveyskylpylät.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Arvonlisäverolain mukainen yleinen verokanta on 22 prosenttia veron perusteesta. Suomessa sovelletaan myös kahta alennettua verokantaa, joiden tasot ovat 12 ja 6 prosenttia.

EU:n jäsenvaltioiden arvonlisäverojärjestelmien yhteinen veropohja ja verokantarakenne on vahvistettu jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamista koskevalla ns. kuudennella arvonlisäverodirektiivillä. Sen mu-

kaan jäsenvaltiot voivat soveltaa direktiivin H-liitteessä tarkoitettuihin hyödykkeisiin korkeintaan kahta alennettua verokantaa, joiden tasojen tulee olla vähintään 5 prosenttia.

Suomessa sovelletaan nykyisin kolmea alennettua verokantaa, mutta direktiivi siis mahdollistaa vain kaksi alennettua verokantaa. Verorakenteemme ei siten ole nykyisin direktiivin mukainen.

Euroopan yhteisön komissio on antanut Suomelle 7.8.1997 virallisen huomautuksen yhteisön lainsäädännön vastaisesta menettelystä alennettujen verokantojen osalta.

Hallitus ehdottaa muutettavaksi arvonlisäverolain verorakennetta siten, että se vastaisi Euroopan yhteisön lainsäädäntöä sikäli, että käytössä on vain kaksi alennettua verokantaa.

Elintarvikkeisiin sekä rehuihin nykyisin väliaikaisesti sovellettava 17 prosentin verokanta ehdotetaan säädettäväksi pysyväksi.

Kirjoihin, lääkkeisiin, liikuntapalveluihin ja elokuvanäytöksiin sovellettava 12 prosentin alennettu verokanta sekä henkilökuljetuksiin, majoituspalveluihin, televisiolupatuloihin sekä kulttuuri- ja viihdetilaisuuksiin sovellettava 6 prosentin verokanta ehdotetaan korvattavaksi uudella 8 prosentin verokannalla.

Henkilöstöruokailua koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että tarjoilua harjoittavan verovelvollisen ottaessa valmistamansa aterian omaan käyttöön veron perusteena käytettäisiin ennakonpidätystä varten vahvistetun ravintoedun raha-arvon asemesta toiminnasta aiheutuneita välittömiä ja välillisiä kustannuksia.

Tavaroiden ja palvelujen myynti toisessa jäsenvaltiossa Pohjois-Atlantin Liittoon kuuluvan valtion puolustusvoimille ehdotetaan säädettäväksi verovapaaksi. Tätä säännöstä ehdotetaan sovellettavaksi taannehtivasti vuoden 1995 alusta lukien.

Ryhmärekisteröintiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vakuutus konsernin emoyhteisö voisi kuulua verovelvollisuusryhmään. Säännöksiä tarkistettaisiin lisäksi myös siten, että ryhmärekisteröinti voisi koskea myös sellaisia ulkomaisia elinkeinonharjoittajia, joilla on kiinteä toimipaikka Suomessa.

Arvonlisäverolakiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi eräitä lähinnä teknisluonteisia muutoksia.

Laki on edellä mainittua Nato-joukoille tapahtuvaa myyntiä koskevaa poikkeusta lukuun ottamatta ehdotettu tulemaan voimaan vuoden 1998 alusta.

Eduskunta-aloitteet

Käsitellyt lakialoitteet sisältävät lukuisia muutosehdotuksia arvonlisäverolakiin.

Käsiteltyissä toivomusalioitteissa ehdotetaan useita välittömästi tai välillisesti arvonlisäverolakiin liittyviä toivomuksia.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotusta tarpeellisena ja puoltaa sen hyväksymistä jäljempänä selostettavalla tavalla.

Yksityiskohtaiset perustelut

*Ålands Radio och TV Ab:n verotuksellinen asema (79 §:n 3 mom., 85 a §:n 1 mom.
5 kohta ja voimaantulosäännöksen
5 momentti)*

Hallituksen esityksen mukaan Yleisradio Oy:n valtion radiorahastosta saamaan korvauk-

seen sovellettava verokanta korotettaisiin 6 prosentista 8 prosenttiin.

Voimassa olevan arvonlisäverolain 79 §:n 3 momentin mukaan veron perusteeseen luetaan Yleisradio Oy:n valtion radiorahastosta saama korvaus. Lain 85 a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan Yleisradio Oy:n valtion radiorahastosta saamaan korvaukseen sovelletaan 6 prosentin verokantaa.

Yleisradio Oy on harjoittanut yleisradiotoimintaa myös Ahvenanmaan maakunnassa, mutta vuoden 1996 toukokuun alusta toiminta on siirtynyt Ålands Radio och TV Ab:lle. Yleisradiotoiminnasta annetun maakuntalain (Ålands-

författningssamling 117/1993) mukaan Ahvenanmaan maakuntahallitus määrää televisiolumaksun televisiovastaanottimen hallussapidosta. Ahvenanmaan posti perii lupamaksut ja tulouttaa ne maakuntahallitukselle. Yleisradio-toiminnasta annetun maakuntalain mukaan lupamaksutulot tulee käyttää yleisradiotoiminnan edistämiseen. Ahvenanmaan maakuntahallituksen ja Ålands Radio och TV Ab:n välisen sopimuksen mukaan maakuntahallitus luovuttaa saadut lupamaksutulot maksettavilla tekijänoikeuskorvauksilla vähennettynä korvaukseksi Ålands Radio och TV Ab:lle. Korvaukseen on sovellettu 22 prosentin verokantaa.

Valtiovarainvaliokunnan käsityksen mukaan Ålands Radio och TV Ab:n saama korvaus on vastaavanlainen kuin Yleisradio Oy:n valtion radiorahastosta saama korvaus, joten niihin tulisi soveltaa samoja säännöksiä. Lakiehdotuksen 85 a §:n 1 momentin 5 kohtaa tulisi siksi muuttaa siten, että Ålands Radio och TV Ab:n saamaan korvaukseen Ahvenanmaan maakuntahallituksen kantamista televisiolumaksutuloista sovellettaisiin 8 prosentin verokantaa. Myös lakiehdotuksen 79 §:n 3 momenttia tulisi tämän vuoksi täsmentää.

Voimaantulosäännöksen 3 momenttia ehdotetaan myös tarkistettavaksi siten, että siinä otetaan huomioon edellä selostettu Ålands Radio och TV Ab:n televisiolumaksuja koskeva muutos.

Joukkoliikenteen verotus

Joukkoliikenteen henkilökuljetuksiin sovellettava nykyinen 6 prosentin arvonlisäverokanta ehdotetaan korotettavaksi 8 prosentiksi. Valiokunta katsoo, että veronkorotus ei ole hyvä ratkaisu joukkoliikenteen kannalta. Tämän vuoksi valiokunnan tarkoituksena on ehdottaa otettavaksi vuoden 1998 talousarvioon 35 milj. markkaa lisäyksenä momentille 31.57.61. Lisäyksestä 30 milj. markkaa olisi tarkoitus käyttää alueellisten palvelujen ostoon ja kaupunkiliikenteen valtionapuun sekä 5 milj. markkaa kehittämishankkeisiin.

Liitännäistuotteiden ja -palveluiden verotus

Arvonlisäverotuksessa on peruseriaatteena,

että tuotteen tai palvelun hintaan kuuluvat ns. sivutuotteet ja -palvelut verotetaan itse tuotteen tai palvelun veroperusteiden mukaisesti. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota liitännäistuotteiden ja -palveluiden verotuskäytännössä osin valitsevaan epävarmaan oikeudelliseen tilanteeseen. Eräissä verotarkastuksissa on tavanomaisesta käytännöstä poiketen alettu varsinaista palvelua osittaa yhä useampaan liitännäispalveluun. Tämä voi aiheuttaa vaihtelevaa menettelyä verotuskäytännössä. Valiokunta korostaa, että terveen järjen käyttö on hyvä oikeusohje ja esimerkiksi hyvin vähämerkityksellisten liitännäispalvelujen eriyttäminen ei ole tarkoituksenmukaista.

Palveluvaltaisten yritysten verotus

Valiokunta pitää myönteisenä, että EU:n Luxemburgin työllisyyshuippukokouksessa käsiteltiin alunperin Suomen tekemää esitystä paikallisten ja hyvin palveluvaltaisten yritysten arvonlisäverotuksen alentamisen mahdollistamisesta. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee jatkaa ponnisteluja saada EU:n puitteissa kokeiluluonteisesti käyttöön paikallisten palvelujen arvonlisäveron alennusmahdollisuus ottaen erityisesti huomioon alennuksen työllisyysvaikutukset ja taloutta elvyttävät vaikutukset.

Valiokunta edellyttää, että hallitus pyrkii saamaan EU:n puitteissa käyttöön palveluvaltaisten yritysten alennettua verokannan kokeilun ja että Suomi omalta osaltaan valmistautuu sen välittömään käyttöön.

Maahan korjattavaksi tuotavien koneiden ja laitteiden verotus

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan EU-maista ilmeisesti vain Suomi ja Ruotsi ovat noudattaneet komission tulkintaa, jonka mukaan, jos tavara on tulliton, ei ns. sisäisen jalostuksen menettely ole mahdollinen ja Suomeen korjattavaksi tuotavista aluksista ja autoista täytyy maksaa arvonlisävero. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Tullihallitus valmistelee nyt ohjeita, joiden mukaan Suomi noudattaisi lähes kaikkien muiden EU-maiden soveltamaa käytäntöä, joka sallisi tullittomankin tavaran asetta-

misen ns. sisäisen jalostuksen menettelyyn. Valiokunta korostaa, että Suomi tulkinnoissaan voi valiokunnan mielestä hyvin seurata muiden EU-maiden käytännön tulkintoja, vaikka ne poikkeaisivat komission virallisista tulkinnoista.

Jätteiden hyötykäyttö

Valiokunta pitää teollisuuden jätteiden hyödyntämistä tarkoituksenmukaisena. Siihen voidaan vaikuttaa useilla eri keinoilla. Valiokunta katsoo, että niihin kohdistuva verovapaus on teknisesti hankala keino saavuttaa tavoiteltu päämäärä. Tämän vuoksi valiokunta korostaa investointien merkitystä, jotta teollisuuden jätteet saataisiin mahdollisimman hyvin ympäristösuojellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla hyödynnettyiksi.

Henkilöstöruokailun veron peruste

Arvonlisäverolain 22 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan elinkeinonharjoittajan katsotaan ottavan palvelun omaan käyttöön, jos hän luovuttaa palvelun vastikkeetta tai käypää arvoa huomattavasti alemmaa vastiketta vastaan. Tarjoilupalvelun oman käytön veron peruste määräytyy samojen perusteiden mukaan kuin muidenkin palvelujen veron peruste. Tarjoilua harjoittavan verovelvollisen ottaessa valmistamansa aterian omaan käyttöön veron peruste on palvelusta aiheutuneet välittömät ja välilliset kustannukset. Välillisiä kustannuksia ovat kaikki muut palvelun tuottamisesta aiheutuneet kustannukset. Esityksen perusteluissa todetaan, että välilliset kustannukset voidaan käytännössä kohdistaa tiettyihin palveluihin laskemalla ne kaavamaisena osuutena välittömien kustannusten määrästä. Perusteluiden mukaan Verohallitus voi verotuskäytännön yhtenäistämiseksi antaa ohjeistuksena suosituksen sovellettavasta prosenttiosuudesta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Verohallitus katsoo, että verovelvollisen luovuttaessa henkilökunnalle vastikkeetta tai käypää arvoa huomattavasti alemmaa vastiketta vastaan aterioita veron perusteeseen luettavien välillisten kustannusten osuus on 22 prosenttia välittömistä kustannuksista. Verovelvollinen voi käyttää välillisten kustannusten määränä tätä tai itse laske-

maansa osuutta. Veron perusteeseen ei lueta voitollisää.

Luontaislääkkeet (85 a §:n 1 mom. 6 kohta)

Voimassa olevan arvonlisäverolain 85 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan alennettua verokantaa sovelletaan lääkelain 21 §:n 2 momentissa tarkoitettuun rohdosvalmisteeseen ja 21 a §:ssä tarkoitettuun rekisteröityyn homeopaattiseen tai antroposofiseen valmisteeseen, joita mainituissa lainkohdissa tarkoitettuun lupaan tai rekisteröintiin liitetyn ehdon mukaan saadaan myydä ainoastaan apteekista. Jos näitä valmisteita saadaan myydä myös muualta kuin apteekista, niihin sovelletaan yleistä 22 prosentin verokantaa.

Lääkelakia muutettiin 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleella lailla (1046/1993) siten, että rohdosvalmisteet ja rekisteröidyt homeopaattiset tai antroposofiset valmisteet ovat lääkkeitä koskevien säännösten alaisia. Muutos perustuu Euroopan yhteisön säännöksiin. Lääkelaitos määrää myyntiluvan myöntämisen tai rekisteröinnin yhteydessä, saadanko rohdosvalmistetta sekä homeopaattista ja antroposofista valmistetta myydä vain apteekista. Apteekki-myyntiehto voidaan Lääkelaitoksen mukaan liittää myyntilupaan tai rekisteröintiin, mikäli valmiste sisältää voimakkaasti lääkkeellisesti vaikuttavia rohdoksia. Yleensä tällaiset rohdokset on mainittu Lääkelaitoksen päätöksessä lääkeluettelosta (N:o 1232/1994). Valmisteen myyntikanava ei kuitenkaan välttämättä määräydy sen mukaan, onko valmisteen sisältämä rohdos mainittu lääkeluettelossa vai ei.

Nykysääntely ei aiheuta neutraalisuusongelmia silloin, kun kysymyksessä olevia valmisteita saa myydä myös elintarvikeliikkeessä, koska verokanta on kummassakin tapauksessa sama eli 22 prosenttia. Erilainen verokohtelu saattaa kuitenkin aiheuttaa neutraalisuus- ja markkinahäiriöitä, mikäli eri valmistajien samaan tarkoitukseen valmistetuilla ja samalla tapaa vaikuttavilla tuotteilla on erilainen myyntikanava ja eri verokanta ja mikäli kuluttajat pitävät tuotteita toistensa korvikkeina. Markkinahäiriöitä voi syntyä myös siitä, että esimerkiksi rohdosvalmiste, joka

ei vaadi myyntilupaa, — koska se ei sisällä lääkeluettelossa mainittuja aineita tai sille ei ilmoiteta lääkkeenomaista käyttötarkoitusta — myydään erityisvalmisteena eli elintarvikkeena tilanteessa, jossa markkinoilla on myös vastaavia myyntiluvan saaneita valmisteita.

Koska rohdosvalmisteet sekä homeopaattiset ja antroposofiset valmisteet ovat lääkelain mukaan lääkevalmisteita, edellä mainituista neutraalisuussyistä arvonlisäverotuksessa niihin olisi valiokunnan mielestä sovellettava myyntikanavasta riippumatta samaa verokantaa kuin lääkkeisiin.

Valiokunta edellyttää, että hallitus selvittää mahdollisuudet saattaa luontaislääkkeet neutraaliin arvonlisäverotukselliseen asemaan.

Eduskunta-aloitteet

Koska valiokunta on ottanut käsittelyn pohjaksi

hallituksen esityksen, valiokunta on asettunut aloitteiden suhteen kielteiselle kannalle.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakiahdotus hyväksytään muutettuna, (Valiokunnan muutosehdotus),

että lakialoitteet 5/1997 vp, 6/1997 vp, 10/1997 vp, 32/1997 vp, 43/1997 vp, 85/1997 vp, 100/1997 vp ja 118/1997 vp hylätään ja

että toivomusaloitteet 13/1996 vp, 20/1996 vp, 21/1996 vp, 35/1996 vp, 40/1996 vp, 33/1997 vp, 37/1997 vp, 51/1997 vp, 52/1997 vp ja 60/1997 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotus

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/1993) 13 a §:n 1 momentti, 13 a §:n 2 momentin 2 kohta, 75 ja 77 §, 79 §:n 3 momentti, 85, 85 a ja 85 b § sekä 179 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 13 a §:n 1 momentti ja 13 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 377/1994, 75 § osaksi laissa 1486/1994, 85 § viimeksi mainitussa laissa ja osaksi laissa 1264/1996, 85 a § mainitussa laissa 1486/1994, 85 b § laissa 381/1996 ja 179 §:n 1 momentti mainitussa laissa 1264/1996, sekä

lisätään 72 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1767/1995, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 178 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1486/1994, uusi 3 momentti seuraavasti:

13 a, 72 d, 75 ja 77 §
(Kuten HE)

85 §
(Kuten HE)

79 §

85 a §

Veron perusteeseen luetaan Yleisradio Oy:n valtion radorahastosta saama korvaus ja Ålands Radio och TV Ab:n saama korvaus Ahvenanmaan maakuntahallituksen kantamista televisiölupamaksutuloista.

Seuraavien palvelujen myynnistä sekä seuraavien tavaroiden myynnistä, yhteisö Hankinnasta, siirrosta varastointimenettelystä ja maahantuonnista suoritettava vero on 8 prosenttia veron perusteesta:

(1—4 kohta kuten HE)

5) Yleisradio Oy:n valtion radiorahastosta saama korvaus ja *Ålands Radio och TV Ab:n saama korvaus Ahvenanmaan maakuntahallituksen kantamista televisiolupamaksutuloista;*

(6 ja 7 kohta kuten HE)

(2 ja 3 mom. kuten HE)

85 b, 178 ja 179 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(1 ja 2 mom. kuten HE)

3. Lakia sovelletaan niihin veron perusteeseen luettaviin tukiin tai avustuksiin ja 85 a §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuihin korvauksiin, jotka on saatu lain tultua voimaan.

(4—6 mom. kuten HE)

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Mauri Pekkarinen /kesk
 vpj. Kari Rajamäki /sd
 jäs. Olavi Ala-Nissilä /kesk
 Ulla Anttila /vihr
 Asko Apukka /vas
 Timo Laaksonen /vas
 Reijo Laitinen /sd
 Mats Nyby /sd

Anssi Rauramo /kok
 Jukka Roos /sd
 Marja-Liisa Tykkyläinen /sd
 vjäs. Maria Kaisa Aula /kesk
 Arto Lapiolahti /sd
 Margareta Pietikäinen /r
 Matti Saarinen /sd
 Kari Uotila /vas.

VASTALAUSE

Perustelut

Elintarvikkeiden arvonlisäveron alentamistavoitteesta ei tule loppua

Suomen liittyessä EU:n jäseneksi Suomi uudisti myös arvonlisäverojärjestelmänsä EU:n normien mukaiseksi. Tuossa yhteydessä päätettiin siitä, että ruoan 17 prosentin suuruinen arvonlisäverokanta lasketaan vuoden alusta lukien 12 prosenttiin. Tämä kannanotto sisältyi myös hallituksen eduskunnalle antamiin EU-jäsenyyssiakirjoihin.

Ratkaisun sisältö perusteltiin sekä kuluttajajärjestöjen että elintarvikkeiden elinkeinon näkökohdilla ja myös sillä, että useimmissa muissa EU-maissa elintarvikkeiden arvonlisäverokanta on selvästi alempi.

Eriyisesti nyt yhteiskunnallisen eriarvoisuuden lisääntyessä on tärkeää, että kansalaisten välttämättömyyshyödykkeiden, elintarvikkeiden arvonlisäverotusta alennetaan. Veroalennuksen puolesta ovat julkisuudessa ottaneet kantaa mm. entinen veroministeri Arja Alho ja Suomen Kuntaliitto.

Pienituloisten käytettävissä olevista tuloista ylivoimaisesti suurin osa menee välttämättömyyshyödykkeiden eli ruoan kulutukseen. Niinpä yksi parhaimista tavoista alentaa pieni- ja keskituloisten verotusta on juuri ruoan arvonlisäveron keventäminen.

Ehdotamme, että arvonlisäverokantaa alennetaan vuonna 1998 yhdellä prosenttiyksiköllä ja että alentamista jatkettaisiin tulevana vuosina kohti alempaa käytössä olevaa arvonlisäverokantaa.

Arvonlisäveroa alennettava työvaltaisilla palvelu-aloilla

Palvelujen tuleminen arvonlisäverotuksen piiriin on lisännyt niihin kohdistuvaa verorasitusta. Eriyisesti suoraan kuluttajille palveluja myyvillä työvaltaisilla palvelu-aloilla arvonlisävero on pahentanut ns. verokiilailmiötä. Tällä hetkellä arvioidaan kampaamo- ja kosmetologipalveluita myyvien liikkeiden maksavan yli puolet liikevaihdostaan veroina ja veroluonteisina maksuina.

Voimassa oleva 22 prosentin arvonlisävero on

heikentänyt kohtuuttomasti parturi-kampaamo-yritysten ja kosmetologipalveluja myyvien yritysten toimintaedellytyksiä. Nämä yritykset ovat käsityövaltaisia vähennyskelpoisten tarvikkeiden osuuden ollessa vähäinen, joten arvonlisävero tulee lähes täysimääräisenä hintoihin.

Hintojen nousun ja liikevaihdon alenemisen vuoksi yritykset ovat joutuneet vähentämään työvoimaansa niin, että tällä hetkellä koko maassa on noin 1 900 työttömää parturi-kampaajaa. Kosmetologeista on työttöminä noin 15—20 prosenttia.

Suomen Kähertäjäläiton teettämän tutkimuksen mukaan kuluttajat ovat harventaneet kampaamo- ja parturikäyntejään, ja 25—33 prosenttia asiakkaista on siirtynyt yrityksistä harmaan talouden piirissä toimivien partureiden asiakkaiksi. Myös kosmetologialalla harmaa talous kattaa arviolta 15 prosenttia tehdystä kosmetologityöstä. Tämä on aiheuttanut valtiolle merkittäviä veromenetyksiä ja vaikeuttanut entisestäänkin laillisesti toimivien yritysten elinmahdollisuuksia.

Euroopan unionissa on käynnistynyt vilkas keskustelu verotusjärjestelmän uudistamisesta, mm. osana Luxemburgin ns. työllisyyshuippukokouksen (marraskuu 1997) asialistaa. Sisämarkkina-asioista vastaava komission jäsen Mario Monti on esittänyt, että EU-maat voisivat ottaa rajoitetuksi ajaksi käyttöön alhaisemman alv-kannan runsaasti työllistävillä palvelu-aloilla. Toisaalta jäsenmailla on laajasti tarve muuttaa verotuksen rakennetta työntekeä sekä pk-yrityksiä kannustavammaksi. Suomen tulee voimakkaasti ajaa palvelu-alojen arvonlisäveron alentamista EU:n työllisyyshuippukokouksessa ja sen päätösten toimeenpanossa.

Palvelu-alojen arvonlisäverokanta kuuluu unionin kuudennen neuvoston direktiivin piiriin (77/388/ETY), jossa on lueteltu alempaan verokantaan oikeutetut toimialat. Ottaen huomioon sen, että yleinen verokanta on muissa EU-maissa yleensä Suomen tasoa alhaisempi ja sen, että Euroopan unioni monin eri tavoin pyrkii vähentämään työttömyyttä ja kannustamaan pk-yritystä, alennettua verokannan vaatimista voi-

daan pitää perusteltuna. Kun unioni on tarkistamassa linjaansa palvelualojen arvonlisäveron tasoon, Suomen olisi perusteltua tutkia sen vaikutuksia ensi vaiheessa käynnistämällä kokeilu kampaamo-, parturi- ja kosmetologipalveluiden osalta.

Katsomme, että ensi askeleena työvaltaisten palvelualojen arvonlisäveron keventämiseksi aloitettaisiin kaksivuotinen kokeilu kampaamo-, parturi- ja kosmetologipalveluissa vuoden 1998 alusta niin, että näillä aloilla noudatettaisiin 8 prosentin arvonlisäveroa.

Pienyrityksille kevennetty veromenettely

Arvonlisäverovelvolliset yritykset tilittävät arvonlisäveron noudattaen arvonlisäverolain 162 §:n mukaista kalenterikuukauden verokautta. Tilitykset suoritetaan myyntikuukaudta seuraavan toisen kuukauden 15. päivään mennessä. Vain alkutuotannonharjoittajilla verokausi on kalenterivuosi ja vero tilitetään kalenterivuotta seuraavan helmikuun 15. päivään mennessä. Yhteisökauppaa käyvät yritykset antavat lisäksi kalenterivuosi neljänneksittäin yhteisömyynneistään EU-maihin arvonlisäverolain 162 b §:n mukaisen yhteenvetoilmoituksen kalenterivuoden neljännestä seuraavan toisen kuukauden 15. päivään mennessä. Yritykset, joilla on kuukauden pituinen verokausi, antavat lisäksi kotimaan myynneistään arvonlisäverolain 162 a §:n mukaisen vuosi-ilmoituksen, joka annetaan kalenterivuotta seuraavan toisen kuukauden 15. päivään mennessä.

Kuukausikohtainen tilitysvelvollisuus on pienille yrityksille hallinnollisesti työläs. Pienyrityksissä ei yleensä ole hallinnollisiin tehtäviin erikoistuneita henkilöitä, vaan velvoitteet hoidetaan käyttäen omistajayrittäjien tai muiden tuottavia työtehtäviä suorittavien työpanosta tai osamalla palvelut ulkopuolelta. Järjestelmällä saatava suhteellinen hyöty kertyviin tilityksiin verrattuna on kuitenkin myös verottajan kannalta pieni.

Useimmissa OECD-valtioissa arvonlisäverotilitykset suoritetaan yleisesti joko kaikkien yritysten osalta joka toinen kuukausi tai pienyrityksillä voi olla pidempi tilikausi. Myös EU:ssa val-

mistellun pienten ja keskisuurten yritysten verotusmenettelyä koskevan direktiiviehdotuksen lähtökohta on kevennettyjen hallintomenettelyiden käyttö tietyn liikevaihdon rajan alittaville yrityksille.

Myös Suomessa tulisi pienille yrityksille sallia harvennettu tilitysmenettely, jota ei ole toistaiseksi mahdollistettu lainsäädännöllä. Tämän vuoksi esitämme, että arvonlisäverolain 162 §:ään lisättäisiin pienyrityksiä koskeva uusi momentti, jonka mukaan yrityksen, jolla edellisen kalenterivuoden liikevaihto on 1 miljoona markkaa tai tämän alle, verokausi voi olla kolme kuukautta. Asetetun rajan täyttävät pienyritykset voivat halutessaan liittyä menettelyn piiriin. Näiden yritysten tulisi ilmoittaa ja tilittää vero kalenterivuoden neljännestä seuraavan toisen kuukauden 15. päivään mennessä. Harvennettua tilitysmenettelyä voisi käyttää myös toimintaa aloittava yritys, jonka liikevaihdon arvioidaan alittavan asetetun rajan. Verokausi olisi yhdenmukainen nykyisen yhteisömyyntiä koskevan neljänneskalenterivuosi-ilmoitusajan kanssa. Yhteisökauppaa käyvät pienyritykset voisivat antaa arvonlisäveroilmoituksensa nykyisen yhteenvetoilmoituksen yhteydessä.

Marjojen varastoille 0-arvonlisäverokanta

Marjojen poiminta jätettiin alv-järjestelmään siirtymisen yhteydessä 0-verokannan piiriin. Käytäntö on nyt osoittanut, että myös marjojen varastoinnin tulisi päästä saman kohtelun piiriin. Nykyinen järjestelmä on johtanut veronkierron yleistymiseen ja marjojen tarjoajien epäneutraaliin kohteluun.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että

eduskunta edellyttää, että hallituksen on pikaisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin jalostamattamien marjojen varastoinnin saatamiseksi 0-arvonlisäverokannalle ja

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttään näin kuuluvana:

Laki

arvonverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/1993) 13 a §:n 1 momentti, 13 a §:n 2 momentin 2 kohta, 75 ja 77 §, 79 §:n 3 momentti, 85, 85 a ja 85 b §, sekä 179 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 13 a §:n 1 momentti ja 13 a §:n 2 momentin 2 kohta laissa 377/1994, 75 § osaksi laissa 1486/1994, 85 § viimeksi mainitussa laissa ja osaksi laissa 1264/1996, 85 a § mainitussa laissa 1486/1994, 85 b § laissa 381/1996 ja 179 §:n 1 momentti mainitussa laissa 1264/1996, sekä

lisätään 72 d §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1767/1995, uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, ja 178 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 1486/1994, uusi 3 momentti *sekä* 162 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1486/1994, *uusi* 6 momentti, jolloin nykyinen 6 ja 7 momentti siirtyvät 7 ja 8 momentiksi, seuraavasti:

13 a §, 72 d §, 75 §, 77 § ja 79 §
(Kuten VaVM)

85 b §
(Kuten VaVM)

85 §

Seuraavien tavaroiden myynnistä, yhteisö-hankinnasta, siirrosta varastointimenettelystä ja maahantuonnista suoritettava vero on 16 prosenttia veron perusteesta:

(1—2 kohta kuten VaVM)

(2 mom. kuten VaVM)

85 a §

Seuraavien palvelujen myynnistä sekä seuraavien tavaroiden myynnistä, yhteisö-hankinnasta, siirrosta varastointimenettelystä ja maahantuonnista suoritettava vero on 8 prosenttia veron perusteesta:

(1—7 kohta kuten VaVM)

8) *kampaamo- parturi ja kosmetologipalvelut*
(Uusi)

(2 ja 3 mom. kuten VaVM)

162 § (Uusi)

Yrityksen, jolla edellisen kalenterivuoden liikevaihto on yksi miljoona markkaa tai sen alle, verokausi voi kuitenkin olla kalenterivuoden neljännes (*pienyrityäjien verokausi*). Pienyrityäjän veroilmoitus on annettava viimeistään kalenterivuoden neljännestä seuraavan toisen kuukauden 15. päivään mennessä.

178 ja 179 §
(Kuten VaVM)

Voimaantulosäännös

(1—6 kohta kuten VaVM)

7. Tämän lain 85 a §:n 1 momentin 8 kohta on voimassa 1.1.1998—31.12.1999. (Uusi)

Helsingissä 27 päivänä marraskuuta 1997

Olavi Ala-Nissilä /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk
Maria Kaisa Aula /kesk